

Ενεργειακοί ακροβατισμοί

Ήταν Φεβρουάριος του 2023, όταν από τα εγκαίνια του ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V, ο Κ. Μητσοτάκης δήλωνε πως «είναι ένα πολύ σπουδαίο, ένα πολύ σημαντικό έργο για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας (...) Θα λειτουργεί για πολλά χρόνια ακόμα με αυτήν τη μορφή». Τρία χρόνια μετά σύσσωμη η κυβέρνηση διαφημίζει την απόφαση να με-τατραπεί ο Πτολεμαΐδα V σε μονάδα φυσικού αερίου, χαρακτηρίζοντας ως οπισθοδρομικούς όσους τολμούν να αμφισβητούν τα κίνητρα και τη βιωσι-μότητα της βίαιης απολιγνιτοποίησης. Ήταν Απρίλιος του 2021, και ο τότε ΥΠΕΞ Ν. Δένδιας δήλωνε emphaticά «Η Ελλάδα δεν πρόκειται να αρχίσει να σκάβει τον βυθό της Μεσογείου για να βρει φυσικό αέριο ή πετρέλαιο, για έναν πολύ απλό λόγο: Η Ελλάδα πι-στεύει στις ανανεώσιμες πηγές ενέρ-γειας» ενώ και ο πρωθυπουργός χαρα-κτήριζε οικονομικά μη ανταγωνιστική μια τέτοια επιλογή. Λίγα χρόνια μετά μια συμφωνία γεώτρησης από την ExxonMobil παρουσιάζεται ως εθνικό success story και ένας μετά τον άλλον οι υπουργοί σπεύδουν να υποστηρί-ξουν την ενεργειακή συνεργασία με τον αμερικανικό κολοσσό. Ήταν Δεκέμβριος του 2021 και σε συ-νέντευξή του στην *Handelsblatt* ο Κ. Μητσοτάκης τόνιζε πως «Είμαι πεπει-σμένος ότι δεν μπορούμε συνολικά ως Ε.Ε. να πετύχουμε τους κλιματι-κούς μας στόχους χωρίς φυσικό αέ-ριο και πυρηνική ενέργεια. Η Ελλάδα ωστόσο δεν έχει πυρηνικές μονάδες και δεν θα αποκτήσουμε ποτέ. Κα-μία». Λίγα χρόνια αργότερα και μετά τη «στροφή» κατά την επίσκεψη του προέδρου Μακρόν στη χώρα μας ο ίδιος δήλωνε «Εάν θέλουμε να απε-ξαρτηθούμε από το φυσικό αέριο, το

οποίο δεν μπορούμε να παράγουμε σε μεγάλη κλίμακα στην Ευρώπη, και βέβαια θέλουμε να απομακρυνθούμε από τον άνθρακα –κάτι που έχουμε ήδη κάνει στην Ελλάδα–, η μόνη λύση είναι να επενδύσουμε στην πυρηνική ενέργεια». Και φτάνουμε σήμερα να έχουμε γίνει κόμβος για το αμερικά-νικο φυσικό αέριο και ταυτόχρονα να συζητάμε και για πιθανή στροφή και προς την πυρηνική ενέργεια. Και θέλουν να μας πείσουν ότι όλο αυτό είναι μια συνεκτική εθνική στρα-τηγική αντιμετώπισης της ενεργεια-κής κρίσης και των προκλήσεων που αυτή γεννά. Η χώρα γίνεται κόμβος, με τα κάθε λογής ντόπια και ξένα συμφέροντα να σχεδιάζουν άναρχα τις ενεργειακές μπίζνες, με κριτήριο, όχι τις ανάγκες της χώρας, αλλά τη δική τους κερδοφορία. Κάπως έτσι οι λεγόμενες ΑΠΕ άλωσαν κάμπους και βουνά (στα πλαίσια της επιβαλλόμε-νης στην Ε.Ε. «πράσινης μετάβασης»), η νέα ΔΕΗ έριξε τον λιγνίτη στο πυρ το εξώτερο, οι εφοπλιστές κερδίζουν από τη μεταφορά πανάκριβου LNG και όλοι μαζί κερδοσκοπούν στις τιμές λιανικής της ηλεκτρικής ενέργειας. Ενώ τώρα η «στρατηγική συμμαχία» με την Γαλλία βάζει στην εξίσωση και τα μικρά πυρηνικά που αυτή προωθεί ως εναλλακτική. Αυτό δεν είναι εθνικός ενεργειακός σχεδιασμός. Είναι ένας διαρκής ακρο-βατισμός ανάμεσα στις εκάστοτε γεω-πολιτικές επιταγές και στα συμφέρο-ντα που διεκδικούν μερίδιο από την ενεργειακή πίτα. Η χώρα καλείται να επιβιώσει ως υπηρέτης πολλών αφε-ντάδων υπονομεύοντας την ίδια της τη βιωσιμότητα. Και αυτό σε περιό-δους κρίσης και παρατεταμένης αστά-θειας είναι αρκετά πιθανό να αποβεί μοιραίο.

ενέργειας. Αυτή της χρήσης της για «μη ειρηνικούς» σκοπούς. Η κανο-νικοποίηση της συζήτησης για την πυρηνική ενέργεια «αποποινικοποιεί» στο δημόσιο χώρο τη συζήτηση για τα πυρηνικά όπλα. Άλλωστε η χώρα μας μπορεί να μην είναι μια πυρηνική χώρα (προς ώρας) έχει κληθεί όμως κατά περιόδους να φιλοξενήσει στο έδαφος της πυρηνικά όπλα συμμάχων της (βλ. βάση στον Άραξο). Τέτοιες συμμαχικές υποχρεώσεις ίσως να απαιτηθεί να πολλαπλασιαστούν το επόμενο διάστημα με την τάση προς τον πόλεμο και τις τυχοδιωκτικές επιλογές των ελίτ της χώρας (πρόσ-δεση στο άρμα NATO-Ισραήλ) και το μασάζ προς την κοινωνία για να τις αποδεχθεί είναι πάντα απαραίτητο. Σε συνθήκες πολέμου, όμως, ακόμη και μια εγκατάσταση «ειρηνικής χρήσης»

μετατρέπεται σε στρατηγικό στόχο, με κίνδυνο ένα πλήγμα ή η διακοπή της ηλεκτροδότησης και της ψύξης της να προκαλέσει καταστροφή πολύ πέρα από τα σύνορα της εμπόλεμης χώρας. Αυτό κατέδειξε η Ζαπορίζια στην Ουκρανία, ενώ οι επιθέσεις στις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν επιβεβαίωσαν ότι τέτοιες υποδομές εντάσσονται άμεσα στους πολεμικούς σχεδιασμούς. Παράλληλα, η τεχνο-γνωσία, ο εμπλουτισμός ουρανίου και τα παραγόμενα σχάσιμα υλικά έχουν εγγενώς διττή χρήση. Έτσι, τα «ειρηνικά πυρηνικά» μπορεί να μην οδηγούν αυτόματα στην κατα-σκευή όπλων, δημιουργούν όμως τις τεχνικές υποδομές, τις εξαρτήσεις και τις δυνατότητες που φέρνουν τη στρατιωτική πυρηνική επιλογή πολύ πιο κοντά.

editorial

Το ανισοβαρές «τρίγωνο»

Το τελευταίο διάστημα γίνεται όλο και πιο εμφανές ότι ένα «τρίγωνο» δημιουργείται ανάμεσα σε Ελλάδα, Τουρκία και Ισραήλ. Δεν είναι ισόπλευρο, ούτε ισοσκελές. Και, αν το παρατηρήσουμε, έχει κι άλλες πλευ-ρές (παρόλο που το κανονικό τρίγωνο έχει πάντα 3 πλευρές, και το άθροισμα των εσωτερικών γωνιών του είναι πάντα 180 μοίρες). Μιλάμε για ένα διαφορετικό, παρά-ξενο τρίγωνο, σε μια περιοχή όπου μαίνεται ένας γεωπολιτικός αναδασμός με πολλούς ενδιαφερόμενους. Οι σχέσεις ανάμεσα στις πλευρές του ανισοβαρούς και επικίνδунου «τριγώνου» (οι ορατές, αλλά και οι άλλες) είναι πιθανό να καθορίσουν πολλές από τις εξελίξεις στο προσεχές μέλλον. Γιατί είναι εξαιρετικά ανισοβαρές το τρίγω-νο; Διότι δύο πλευρές του, το Ισραήλ και η Τουρκία, είναι άκρως αναθεωρητικές δυνά-μεις, έχουν επεκτατικά σχέδια, μετέχουν ήδη σε πολέμους, έχουν μεγάλη πολιτική ισχύ και σχεδιασμούς. Η δε στήριξή τους είναι πολλαπλή: κυρίως από τη Δύση και το NATO, αλλά και από άλλες δυνάμεις. Η Τουρκία είναι αναβαθμισμένη (βλ. την πρό-σφατη σύνοδο του NATO στην Άγκυρα, το πρόγραμμα ευρωπαϊκού εξοπλισμού και τις ιδιαίτερες σχέσεις με βασικές ευρωπαϊκές δυνάμεις). Το δε Ισραήλ αποτελεί προχωρη-μένο φυλάκιο των ΗΠΑ και της Δύσης, με ισχυρότατη διεθνή επιρροή χάρη στο σιωνι-στικό και φιλόισραηλινό λόμπι. Αντίθετα η τρίτη πλευρά, η Ελλάδα, απει-λείται ευθέως και διαχρονικά από την επεκτατική πολιτική της Τουρκίας (η οποία τώρα κλιμακώνεται, αφού η σημερινή Τουρ-κία έχει άλλο μέγεθος σε σχέση π.χ. με τη δεκαετία του 1970 ή του 1990, παρόλο που και τότε είχαμε την εισβολή στη Κύπρο ή το γκριζάρισμα στα Ίμια). Επιπλέον, από θέση αδυναμίας προσχωρούμε σε μια άνευ όρων συμμαχία-προστασία και με το Ισραήλ, το οποίο ασκεί ακραία επιθετικότητα, θέλει να αλλάξει όλο τον χάρτη της Μέσης Ανα-τολής, έχει επιλέξει Ελλάδα και Κύπρο σαν στρατηγικό μετόπισθεν, και ήδη προωθεί ένα σχέδιο αποικισμού και στις δύο χώρες. Σημειώνεται δε ότι το Ισραήλ ποτέ δεν έχει προστρέξει σε βοήθεια κάποιου άλλου: πάντα κοιτάζει τα δικά του και μόνο συμφέ-ροντα με σκληρό (έως και γενοκτονικό-ρα-τσιστικό) τρόπο. Η ιθύνουσα τάξη της Ελλάδας (όχι μόνο το πολιτικό σύστημα) έχει επιλέξει μια κατευ-ναστική πολιτική απέναντι στην Τουρκία γενικά, και επίσης επιλέγει να «πάει» μαζί με το Ισραήλ για «προστασία» απέναντι στις κλιμακούμενες διεκδικήσεις της Τουρκί-ας... Πρακτικά μέχρι τώρα η Τουρκία έχει αυξήσει την παρουσία της και πιέζει την ελληνική κυριαρχία και επικράτεια σε διά-φορα σημεία (Αιγαίο, Θράκη, Καστελόριζο, συν νότια της Κρήτης με το τουρκολιβυκό μνημόνιο), ενώ το Ισραήλ –πέρα από τις

στρατιωτικές συνεργασίες με την ελληνική πλευρά– έχει αυξήσει ιδιαίτερα τη διείσδυσή του και την επιρροή του στην Ελλάδα. Οι δύο ισχυρές πλευρές του «τριγώνου» έχουν σημαντικές αντιθέσεις, κυρίως για τον αναδασμό της περιοχής της Ν.Α. Μεσο-γείου. Ήδη συγκρούονται η επιρροή και η στρατιωτική παρουσία τους στη Συρία, στην Κύπρο αλλά και στα θαλάσσια οικόπεδα. Ταυτόχρονα, παρ’ όλη την ένταση ανάμεσά τους (που δεν ξέρουμε έως πού μπορεί να φθάσει), υπάρχουν δίαυλοι οικονομικοί και γεωπολιτικοί που τις «συνδέουν» ή θα τις επηρεάσουν. Π.χ. η σχέση με το Αζερμπαϊ-τζάν και τη ροή πετρελαίου προς το Ισραήλ, οι σχέσεις με ΗΠΑ-NATO κ.ο.κ. Γι’ αυτό η κατάσταση κάπως ελέγχεται ακόμα. Η Τουρκία πάντως ενοχλείται από τη συνερ-γασία Ελλάδας-Ισραήλ, και έχει στείλει τελεσιγραφικά μηνύματα προς την ελληνική πλευρά... Οι εξελίξεις γύρω από το «τρίγωνο» εγκυμο-νούν κινδύνους, παγίδες, τυχοδιωκτισμούς και τεράστιες δυσκολίες για την κυριαρχία και υπόσταση της Ελλάδας, η οποία σύρεται από την ιθύνουσα τάξη και το πολιτικό σύ-στημα σε μια κατεύθυνση που βαθαίνει το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας. Επιπλέον, το «τρίγωνο» επηρεάζει δυναμικούς παρά-γοντες στην Ελλάδα, και έμμεσα δημιουργεί μεγάλα προβλήματα στον σωστό προσανα-τολισμό του λαϊκού παράγοντα, ή μπορεί να συμβάλει ακόμα περισσότερο στην καθήλω-σή του. Το πρόβλημα του «τριγώνου» ήρθε για να μείνει, προστιθέμενο στο ήδη βαρύ Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας. Οι πρόσθετες πλευρές που θίξαμε στην αρχή είναι η πολιτική και οι δυνατότητες των ΗΠΑ στην περιοχή, και οι επιλογές που θα κάνουν απέναντι στο Ισραήλ και την Τουρκία. Με μια έννοια είναι παρούσα και η Ρωσία με τις σχέσεις που έχει με Τουρκία αλλά και Ισραήλ, τις διευθετήσεις που πρέ-πει να εξασφαλίσει μεταξύ άλλων για την παρουσία της στη Μεσόγειο (βλ. συμφωνίες με την τωρινή κυβέρνηση του τζιχαντιστή «προέδρου» στην Συρία) κ.λπ. Επίσης, μία πλευρά αφορά το τι θα γίνει στο ενεργειακό γενικά. Τέλος, αυτό το «επίκεντρο» (Μέση Ανατολή και Ν.Α. Μεσόγειος) ενδιαφέρει και άλλες δυνάμεις (ευρωπαϊκές, συν Κίνα, Ινδία, Αίγυπτο, Πακιστάν, Σ. Αραβία). Στις αρχές Οκτωβρίου αναμένεται στην Αθήνα ο Αμερικανός ΥΠΕΞ Ρούμπιο, ενώ το δίδυμο των Αμερικανών πρεσβευτών-φίλων του Τραμπ σε Αθήνα και Άγκυρα έχει πολύ δουλειά. Έχουμε και τη «φρέσκια» παρου-σία της νέας ισραηλινής πρέσβειρας... Ο δε Ιμπραήμ Καλίν, υπεύθυνος των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών, είχε πρόσφατα άμεση πρόσβαση στο Μαξίμου. Όπως έλεγε ο Ντί-νος Ηλιόπουλος στην παλιά κλασική ταινία, «είμαστε μια ωραία ατμόσφαιρα». Αναγκα-στικά θα επανέλθουμε.